

O K T O B E R

ŠT. 2 1934/35 VRTEC LETNIK 65

P. J. Stahl — A. A.:

Maruška.

(Dalje.)

Odgovoril je močan moški glas, da išče popotnik, ki je zašel, gostoljubnosti.

»Dobrodošel,« reče Danilo in odpre na stežaj vrata.

Na pragu se je prikazal velik mož, tako velik, da se je moral pripogniti, ko je vstopil.

Gospodar Danilo in njegovi prijatelji so občudovali popotnikovo stasitost, lepoto, moč in zdravje; toda Ukrajinci znajo zase obdržati svoja čustva in nihče ni tega pokazal. Posadili so ga za mizo in mu ponudili okrepčila.

Popotnik ni pripovedoval svojih zgodb. Vpraševal ni, a odgovarjal je kratko. Če se je pogovarjal, se je sukal okoli reči, ki so bile takrat vsem mar; pravil je o opustošeni deželi, požganih mestih, uničenih poljih, kar je videl na svoji poti. Gospodar Danilo in njegovi prijatelji so posnemali njegovo opreznost. Vpraševali so se najbrž, odkod prihaja, kam gre in seveda, kje je doma; vendar niso silili vanj, ko ni govoril o tem. Vsak je videl, da pozna mnogo sveta; turške navade, poljske običaje, ruski značaj in tatarske šege. Zdelo se je, da mu Sič¹ ni neznan.

Opisoval je silno privlačno boje, ki so se pravkar vršili. Poslušali so ga in si niso upali več dihati. Možje, navadno brezbrizni, so se vneli ob njegovem pripovedovanju, ženske so kričale in ihtele. Otroci, ki se jim ni prav nič več ljubilo spati, so požirali njegove besede.

¹ Sič je bil otok na Dnjepru, kjer so zaporoški kozaki imeli svoj tabor, kamor pa žen niso pustili in odkoder so odhajali na tatarske in turške dežele. Gogol je to lepo popisal v svojem »Tarasu Buljbi«.

Kar zaslišijo dva strela in za tema še druge. Po kratkem presledku so se začeli znova.

Umolknili so, nastavljali ušesa. Streli so prihajali s stepe.

»Kaj! Orožje govori celo na vaših mirnih poljih?« vpraša popotnik.

»To mora prihajati z velike čigirinske ceste,« se oglasi Andrej Kruk.

»Kaj? Od vseh strani je,« pravi in maje z glavo.

Pozno je bilo; žene so vstale, da se vrnejo na svoje domove; otroke je bilo treba dejati leč. Nekatere so bile velike in močne, druge slabotne in majhne; bile so mlade in stare, toda vsem se je brala na obrazu odločna volja, ki jo ima človek, ko je pripravljen na vse, tudi na smrt.

»Zbogom! Zbogom!« so se poslavljali, »lahko noč!«

Vsa družba se je razšla po mračnih stezah in zginila. Oba prijatelja, Andrej Kruk in Semen Vorošilo sta ostala sama z Danilom. Tudi popotnik ni odšel.

III.

Gospodinja je šla v sosednjo sobo.

»Ali je mogoče priti do Čigirina?« je vprašal popotnik, ki je čutil nevarnost.

»Teško,« je odgovoril tesnobno Danilo.

Prijatelja nista izpregovorila besede, ampak puhnila sta dva dolga dima in nagubala goste obrvi. Brez besed sta povedala, da soglašata z Danilom. Popotnikove oči so se za trenutek ustavile na mirnem Danilo-vem obrazu, potem pa na prav tako mirnih njegovih prijateljih. En sam presunljiv pogled je zadostoval, da sta razumela, kako je navajen na presenečenja, kako prezira nevarnost in tudi kako spretno odbija usodne udarce, kadar je treba. Brez besed so si postali zaupni.

»Vendar,« pravi, »moram priti tja, in sicer po najkrajši poti.«

»Naravnost v Čigirin?« vpraša Andrej Kruk; »v teh časih še krokar ne pride tja.«

»Je še daleč?«

»Kdor ima dobre noge, ne vpraša, je-li pot dolga ali kratka, če je le cesta dobra,« pravi Semen Vorošilo; »toda naj bo daleč ali blizu, cesta dobra ali slaba, če ni mogoče, pa ni mogoče.«

»Nekateri ljudje,« odvrne neznanec, »ne moremo vedno izbirati najprijetnejših potov. Vendar, kaj hočete, človek se ne sme obotavljati, kadar je odločen, da mora priti do cilja. Vsekakor je srečen, kdor si more preskrbeti vodnika ali zvestega in zanesljivega tovariša!«

Pri teh besedah so Danilo in oba prijatelja dvignili glave.

»Prav praviš, častivredni popotnik,« odgovori Danilo; »vrl in vdan tovariš odtehta vse zaklade sveta.«

»V Ukrajini ne primanjkuje odločnih src,« pravi Andrej Kruk. »Eno moremo reči, kar je več vredno kot vse drugo: Bratje smo si in nič več in nič manj!«

»Če izvzamemo nekatere, imate prav,« odvrne popotnik.

»Na najboljših poljih najdemo ljuško,« pripomni živahno Danilo; »ali je žito zato slabše?«

»Gotovo ne,« pritrdi Vorošilo. »Vendar moramo nekaj upoštevati.«

»Povejte, kaj,« sili popotnik.

»Da človek ne razlikuje vedno dobrega zrna od slabega. Kdor nosi črno kapuco, še ni vedno menih.«

»Dobri pastir spozna svoje ovce celo v volčji obleki!« odvrne tujec. Molč. Večkrat se spogledajo, razumejo se, besede so odveč.

»Bratje, pozdravljeni!« pravi popotnik. »Možje s Siča vas spoštujejo in ljubijo. Njihov poslanec sem; v Čigirin grem.«

»Pripravljeni smo ravnati se po vaših ukazih; vaši prijatelji smo,« mu zatrjujejo vsi trije Ukrajinci.

»Kaj veste novega? Kaj se godi okoli vas?« sprašuje poslanec s Siča.

»Nič dobrega,« odgovori Danilo; »e d e n se je zvezal z Moskvo; d r u g i je prosil Turke pomoči in morda se še celo v tem trenutku pogaja s Poljaki.«

»Preveč je resnično to!« pravita oba Danilova prijatelja in v njune moške obraze je planila žalost.

»Vidite, da moram v Čigirin,« je odločen poslanec, »in ne smem izgubljati časa.«

»Vse poti so odrezane,« odvrne Vorošilo.

»In prelaz?«

»Utrjen in zaseden od moskovskih prijateljev.«

»Mi, kozaki s Siča, nismo ne za Ruse ne za Poljake. Smo za Ukrajince. Zdaj veste, da moram prodreti v Čigirin. Od obeh vaših poglavarjev je eden podkupljen, kakor pravijo... toda drugi?«

»Drugi, Ataman Peter Doročenko,« pravi Kruk, »je poštenjak.«

»Vem. Toda, kakor je ošaben, poln sovraštva in prenagljen, sem vendarle v strahu, da ne pogubi Ukrajine, ko jo hoče rešiti. V svoji jezi proti Rusom pozablja, da imamo druge nasprotnike. Na tem je, da se vrže iz plamena v žerjavico. Poslan sem, da ga odvrnem od tega; do njega moram, če hočem, da se mi posreči. Če bi mudil...«

Poslanec pomolči in pogleda okrog sebe. Bil je na tem, da nadaljuje pogovor, kar opazi na koncu sobe dvoje žarečih oči, ki so bile obrnjene vanj in so kar pile njegove besede, kakor se mu je zdelo; dvignil se je, šel proti prikazni, ki ga je vznemirila, in dognal na veliko začudenje, da ima te žareče oči preprost in ljubek otrok, ki ga gleda skrit v temnem kotu izbe kot ptica z veje.

Danilo pogleda prav tako tja, kakor poslanec in ga zaskrbi.

»To je moja hči,« pravi, »moje vrlo dete, ki je modro preko svoje starosti.«

»Maruška, sem pojdi!«

Maruška: prava ukrajinska deklica: žametaste obrvi ima in od solnca porjavela lica. Nosila je po domačem vzorcu vezeno srajco, temnomodro jopico in rdeč pas; bujni lasje z zlatim sijajem so bili spleteni v debele kate, a so ji še kljub temu valovali in se svetili, kakor bi bili svileni.

(Dalje.)